

เทศน์เช้า วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากุด อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

คนเราพูดถึง ถ้าเรื่องศาสนา เรื่องเชื่อศาสนาไม่เชื่อศาสนา มันต้องถามหัวใจเรา ถ้าใจเรายังมีความสุขความทุกข์ มีความขัดข้องใจ สิ่งนี้มันเป็นเรื่องที่ว้าจืดชืดไหม ทุกข์นี้ควรกำหนด พระพุทธเจ้าสอนเรื่องทุกข์ ทุกข์นี้เป็นอริยสัจ ทุกข์นี้เป็นความจริง แล้วมันเปรียบเทียบเรื่องศาสนาไป ศาสนามันมีไว้เพื่อประโยชน์อะไร ศาสนามีประโยชน์ไว้เพื่อกำจัดทุกข์ กำจัดทุกข์จนสิ้นออกไปจากใจ ทุกข์ในหัวใจนี้สิ้นออกไปจากใจได้

เรามีความทุกข์ เราไม่พอใจสิ่งใด เราขัดข้องใจสิ่งใด ศาสนาสอนให้ตรวจสอบสิ่งนี้ ไม่ใช่ให้สอนด้วยการตรวจสอบสิ่งอื่นจากภายนอก สิ่งอื่นจากภายนอกนั้นเป็นเรื่องของวิญญูะ มันเป็นเรื่องที่มีอยู่ อย่างจักรวาลนี้มีอยู่ โลกนี้มีอยู่ สรรพสิ่งนี้มีอยู่ มีอยู่เพราะมันเป็นธรรมชาติอยู่สิ่งนั้น แล้วมนุษย์นี่ก็เป็นธรรมชาติส่วนหนึ่ง แต่จิตใจของมนุษย์นี้มันเหนือธรรมชาติได้ ธรรมะคือธรรมชาติ คือความเป็นจริง...ถูกต้อง เราต้องไปรู้จักของความเป็นจริงนั้น แล้วเข้าใจกฎของความเป็นจริงนั้น แล้วมันจะปล่อยกฎของความเป็นจริงนั้นได้

ธรรมะเป็นธรรมชาติ เป็นสภาวะธรรมอันหนึ่ง แต่หัวใจที่รู้ธรรมนั้นเหนือธรรมชาติ ถึงจะปล่อยธรรมชาติไว้เป็นตามความจริงได้ นั่นนะศาสนาจะมีหรือไม่มี ศาสนาจะเป็นสิ่งที่ประโยชน์หรือไม่เป็นประโยชน์ จะเป็นประโยชน์จริง

เรายังไม่เข้าใจโลก เรายังเป็นเด็กน้อยอยู่ เราเพิ่งเกิดมา เราจะเข้าใจว่าโลกนี้กว้างมากเลย เราอยากออกไปเผชิญโลก ออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ แต่โลกนี้เป็นอย่างไรก็แล้วแต่ จับต้องไปสิ่งใด จะไม่มีสิ่งใดเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้เลย แม้แต่เพชรนิลจินดามันก็เป็นอย่างนั้นอยู่อย่างนั้น หรือมันต้องบอบสลายไป มันต้องย่อยสลายไป สักวันหนึ่งมันต้องเป็นไป จะช้าจะเร็วนี้เป็นธรรมดาอย่างนั้น

พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า ทุกคนอยากมีอำนาจ อยากมีการยอมรับ อยากให้คนยอมรับเรา อยากให้คนเชื่อฟังเรา แล้วต้องการแสวงหาอำนาจ อำนาจนั้นคือกองไฟ เข้าไปหากองไฟ เห็นไหม ไม้สูง ลมแรง ยิ่งสูงขนาดไหน ลมยิ่งแรง ยิ่งพัดแรง คนมีอำนาจขนาดไหน คนปกครองคน มันจะมีความทุกข์ยากลำบากขนาดไหน มีความทุกข์ยากมาก

แม้แต่ใจของเรา ใจดวงเดียวเรายังรักษาใจของเราไม่ได้ ใจของเราดวงเดียวยังปกครองไม่ได้เลย แล้วเราไปปกครองคนอื่น แต่เฉพาะหน้าที่เราก็คือต้องทำ แล้วเราก็คือต้องแบกรับภาระไป ยิ่งรับภาระมากขนาดไหน ยิ่งปกครองคนมากขนาดไหน ยิ่งจะมีความทุกข์ยากขนาดนั้น เพราะมันเป็นเรื่องของความเป็นไป

ลูกของเรา ๔-๕ คน หรือกี่คนก็แล้วแต่ เรายังเอาใจมันไม่ได้หมดเลย แล้วคน สัพเพ ธัมมา สัพเพ สัตตา มันมาต่างๆ กัน แล้วเราจะไปปกครอง เราจะไปให้เขาเชื่อฟังเรา มันเป็นไปได้ สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เราก็คือต้องรับภาระไป แต่โลกสมมุติก็ใส่หน้ากากเข้าหากัน นี่ความสมมุติของโลก ต้องใส่หน้ากากเข้าหากัน เพื่อรับภาระสิ่งนั้นไป เพื่อเป็นไปในสังคมโลก เพราะการบริหารจัดการ

ทุกคนจะพูดนะว่าโลกนี้อยู่ที่การบริหาร อยู่ที่การจัดการ ถ้าบริหารดีจัดการดีมันก็จะมีความดี มันถูกส่วนหนึ่ง ถูกส่วนหนึ่งในเรื่องของโลก แต่เรื่องของธรรมคือบารมีธรรม ถ้าคนมีบารมีธรรม คนเชื่อฟังกัน มันจะเชื่อฟัง มันจะยำเกรงกัน เชื่อฟังกัน มันจะยอมรับกันตั้งแต่ตอนนั้น แต่ถ้ามันไม่ยอมรับ มันขัดขวางกันไป มันแก้ไขไม่ได้ มันเรื่องของกรรมไง

พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า อจินไตย ๔ อย่าง พุทธวิสัย วิสัยพระพุทธเจ้านี้กว้างขวางมาก ไม่มีใครสามารถหยั่งรู้ได้ เรื่องของโลกที่มันหมุนเวียนไป โลกนี้ไม่มีการคงที่ พระพุทธเจ้าถึงบอกว่ามันเป็นอจินไตยส่วนหนึ่ง ใครจะบอกว่าสภาวะเป็นอย่างนั้นนะ แล้วมันจะแปรสภาพไป ก็พันปีก็ล้านๆ ปี โลกมันเปลี่ยนแปลงมาตลอดเวลา นี่โลก

เรื่องกรรม กรรมที่เราทำกันอยู่นี้ กรรมที่การกระทำมันสะสมกันมา แล้วเวลาพระพุทธเจ้าย้อนกลับไป เห็นไหม บุญเพนิวาสานุสติญาณ ญาณของพระพุทธเจ้ายังอดีตชาติไปไม่มีที่สิ้นสุด การสะสมของกรรมมามันมหาศาลมาก แล้วเรามาเป็นไปขนาดนี้ ทำไมเรารู้ว่าบางทีเราเข้าใจว่าสิ่งนี้ไม่สมควรเลย เราไม่ควรกระทำเลย แต่เราก็คืออดไม่ได้ มันต้องเป็นไปตามความเคยชิน นี่กรรมคือความเคยชิน คือการสะสมมา มันเคยชินใจ ใจมันเป็นสภาวะอย่างนั้น มันก็เป็นไปตามอำนาจของมัน นี่อำนาจของกรรม เราจะฝืนได้ด้วยการภาวนา

อำนาจของกรรมและอำนาจของฌาน อจินไตย ๔ อย่างที่กว้างขวางมากที่มันเป็นไปได้โดยธรรมชาติของมัน แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว พยายามหยั่งรู้แล้ว มันก็ยังว่า พุทธวิสัยยังไม่ถึงที่สิ้นสุด ยังสุดสิ้นไม่ได้ บุพเพนิวาสานุสติญาณไม่มีที่สิ้นสุด เรื่องของอดีตชาติ เรื่องของกาลเวลาที่มันสะสมมา ไม่มีที่สิ้นสุด แล้วเราเกิดมาส่วนหนึ่ง จุดหนึ่งของกาลเวลานั้นนะ จุดหนึ่งคือภพชาติปัจจุบันนี้ มันสะสมมาขนาดไหน

ถ้าย้อนกลับเข้ามาเรื่องการศึกษาตนเองนี้ประเสริฐที่สุด เราเกิดมาแล้วเราต้องศึกษาเล่าเรียนเพื่อวิชาชีพ วิชาชีพศึกษามาเพื่อเป็นวิชาชีพ แต่ไม่มีใครศึกษากันกว่าตัวเองเลย จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเริ่มค้นคว้าตัวเองก่อน มันจบสิ้นที่การค้นคว้าตัวเอง ค้นคว้าในหัวใจของตัวเอง มันจะมหัศจรรย์สิ่งต่างๆ มาก ดูอย่างหลวงตามหาบัวท่านพูด เวลานิพพาน สิ้นไปแล้ว หัวใจมันกว้างกว่า ๓ โลกธาตุอีก มันรับรู้สิ่งต่างๆ ได้มันกว้างขวางขนาดนั้น นี่การค้นคว้าตัวเอง เห็นไหม

วิญญู เราเห็นจักรวาลนี้เป็นจักรวาลหนึ่ง เราพิสูจน์ได้ด้วยตาเนื้อ แต่ว่า รูปภพ อรูปภพ เราจะพิสูจน์ได้ด้วยอะไร สิ่งนั้นพิสูจน์ไม่ได้ แต่ใจนี้เคยเกิดเคยตาย เคยเกิดเคยตายนี้มันกว้างขวางขนาดว่ารับรู้สิ่งต่างๆ ในวิญญู นี้มันกว้างขวางขนาดนั้น

ศึกษาตนเองเข้ามาตรงนี้แล้วมันจะทะลุออกไปข้างนอก ทะลุไปหมดเลย ทะลุสิ่งต่างๆ ไม่สงสัยทั้งข้างนอกด้วย ไม่สงสัยทั้งตัวเราด้วย แล้วจะทำให้เรามีความพอใจในตัวเราเอง สิ่งที่เกิดขึ้นเหมือนพยับแดด ความคิดที่เกิดขึ้นมาในหัวใจเหมือนพยับแดด มันเหมือนไม่มีเลยนะ พยับแดดเรามองไป เราเห็นอยู่แต่เข้าไปใกล้มันแล้วจะหายไป

ความคิดนี้เหมือนกัน ความคิดที่เกิดขึ้นในหัวใจเรา มันเกิดขึ้นมาแล้วมันกวณใจเรามาก มันยึดมั่นถือมั่นในความเห็นของเรา นี่ทุกข์ควรกำหนด กำหนดตรงนี้ก่อน แล้วสาวไปหาเหตุ เหตุมันเกิดเพราะอะไร? เหตุมันเกิดเพราะกิเลสตัณหา มันพาเราเกิดมา สิ่งนี้มีมาในตัวเราเอง นี่มันเกิดมาแล้วเราก็ไม่สามารถพิสูจน์ได้ กิเลสคืออะไร คำว่า “กิเลส” พูดกันว่ากิเลสๆ กิเลสมันคืออะไร? กิเลสคือความเคยใจ กิเลสคือความคั่นรนของมัน

เราไม่พอใจ เราว่าสิ่งนั้นไม่สมควรกระทำ แต่มันก็ทนไม่ได้ มันทำไป เห็นไหม มันคั่นรนมันไป มันคั่นรนของมันไป มันคั่นรนแล้วมันมีอำนาจเหนือเรา พระพุทธเจ้าเปรียบหัวใจนี้เหมือนช้างสารที่มันตกมัน เอามันไว้ไม่อยู่เลย เวลามันพอใจ มันคั่นไป เหมือนช้างสารที่ตกมัน แล้วเรา

เอาอะไรมันอยู่ นี่ถึงว่าต้องหัดกัน เรามาปูพื้นของเรา ทำทาน การสละออกมาคือสละกับความตระหนี่ สละออกมาจากใจ

ใจบังคับให้เราทำ เราคิด เราถึงมีการกระทำขึ้นมา ถ้าเราไม่คิด เราทำไม่ได้ นี่ก็เหมือนกัน เราอยากจะทำทานขึ้นมามันก็เริ่มสะท้อนหัวใจใหม่ แล้วหัวใจที่ว่ามันคืนรน เอามันไม่อยู่เพราะเหตุใด แต่เรื่องการให้ทานเกิดมาจากความคิด เกิดมาจากใจก่อน แล้วใจเริ่มจากการสละทานขึ้นไป แล้วก็ศึกษา มีศีล มีสมาธิ มีปัญญาขึ้นมา มันจะเริ่มหัดตัดแปลงตนขึ้นมา มันจะรู้ต่อเมื่อเราเจริญเติบโตขึ้นมาแล้วเราเป็นสภาวะโลก สิ่งต่างๆ ไม่มีที่พึ่ง คนจะไปขนาดไหนก็ไม่มีที่พึ่ง

เมื่อวานมีคนมานะ เขาเป็นนักบริหาร เขาบริหารมาก เขาบอกว่าเขาไปหาพระหาเจ้า เขาก็ดูออกๆ แต่กว่าจะดูออก เขาก็ผิดพลาดพลั้งไปแล้ว นี่มันเห็นกันไม่ได้ เรื่องของโลกมันเป็นเรื่องของความเป็นไปข้างหน้ามหาศาล

แต่ความเป็นไปของโลก ในเมื่อธรรมะยังไม่มี สิ่งที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่ มีเงินจริงยังไม่มีขึ้นมา เงินปลอมก็ไม่มี ความหมายเลย ถ้าเงินจริงมีขึ้นมา เพราะเงินจริงมีค่า พอเงินจริงมีค่า เงินปลอมก็ทำเทียมให้เหมือนของจริง มันทำได้ดีกว่า ทำได้สวยกว่า แต่มันเป็นของเทียม ของเทียมทำได้แนบเนียนกว่า ดีกว่า แล้วเวลาเราศึกษาเข้าไป ค้นคว้าเข้าไป อันนั้นไม่เป็นความจริง ไม่เป็นความจริงเพราะมันไม่สามารถแก้กิเลสได้ มันเป็นเรื่องพยับแดด เห็นไหม

ความคิดเราเหมือนพยับแดด ความปลอม ความจอมปลอมคือการสะสมการตกแต่งขึ้นมา ในหัวใจของเรา เราตัดแปลงขึ้นมา เราวางแผนของเราขึ้นมา มันเป็นการจอมปลอมในหัวใจ สิ่งที่จอมปลอมนี้เราต้องการชำระล้างอยู่แล้ว เราถึงต้องมีศีลไง มีศีลขึ้นมา ความซื่อสัตย์กับตนเอง ถ้าความซื่อสัตย์กับตนเองไม่มี ความจริงของเราไม่มี เวลาเราปฏิบัติ เห็นไหม เราตั้งกติกาไว้ว่าเราจะนั่ง ๑ ชั่วโมง นั่งครึ่งชั่วโมง หรือเดินจงกรม คุรุบาอาจารย์เดินจงกรม ถือนะสิกข์ทั้งวันทั้งคืน ทำได้อย่างนั้นเพราะอะไร เพราะเรามีความสัตย์กับตัวเอง เพราะทำอยู่คนเดียวในป่า เห็นไหม ตั้งสัจจะแล้วทำอยู่คนเดียว

เรากับเราอยู่คนเดียว เราจะทำอย่างไรก็ได้ ถ้าเราไม่มีสัจจะ เราไม่สามารถบังคับเราได้ การจะบังคับเราต้องมีสัจจะ มีสัจจะกับตัวเอง เคารพตัวเอง เราเคารพตัวเองแล้วคนอื่นจะเคารพเรา ถ้าเราไม่เคารพตัวเองเลย สัจจะเราไม่มี เราทำอะไรก็ไม่ได้ เรายังหละหละ เรายังพึ่งตัวเองไม่ได้ เรายังไม่สามารถมีจุดยืนได้ แล้วใครเขาจะเชื่อเรา? ไม่มีใครเชื่อเราหรอกถ้าเราไม่

มีจุดยื่น ถ้าเรามีจุดยื่น เราทำของเราได้ เห็นไหม มีสัจจะขึ้นมา มีศีล พอมีศีลขึ้นมา ใจนี้มันก็มีขอบเขต ทำสมาธิขึ้นมา ทำความสงบใจเข้ามา นั่นนะจะเห็นทุกข์แล้ว ถ้าจิตมันสงบเข้ามาเห็นทุกข์

จิตมันพุ่งชานเพราะมันดิ้นรนไปตามประสาทของมัน แล้วเราพยายามกำหนดคำปริกรรมเข้าไป มันจะดิ้นรน มันจะต่อต้านมาก คนที่เอาตนของตนเองเอาไว้ คนนั้นประเสริฐ คนที่เอาความคิดของเราเอาไว้ได้ คนนั้นประเสริฐ คนนั้นประเสริฐเพราะอะไร ประเสริฐเพราะใช้คำปริกรรม

ข้างสารที่ตกมัน เราเอามันไว้ในอำนาจของเรา ข้างสารเขาเอาไว้ลากซุงลากอะไร เพราะมันมีกำลังมาก ใจนี้มีกำลังมากกว่านั้นอีก เพราะสิ่งที่เคลื่อนที่ไปเร็วที่สุด สิ่งที่เคลื่อนที่เร็วที่สุดแล้วเราจับให้นิ่งได้ พลังงานของมันจะมีมหาศาลเลย สัมมาสมาธิจะมีพลังงานมหาศาลมาก พลังอันนี้จะมาตัดวัฏฏะได้ ตัดความเห็นหลงผิดของตัวเองได้ สิ่งอื่นๆ ไม่สามารถจะมาตัดความเห็นตัดกิเลสได้

สิ่งที่มันเคลื่อนที่เร็วที่สุด มันคิดถึงสิ่งใด มันจะพุ่งไปหาสิ่งนั้นทันทีเลย คิดขึ้นมาในใจเดี๋ยวนี้ที่ไหน ระยะทางก็หมื่นก็พันไมล์ มันก็คิดขึ้นมาในหัวใจเดี๋ยวนี้ ความเร็วมันเร็วกว่าแสงเร็วกว่าทุกๆ อย่าง แล้วเราใช้สติกำหนดมันเข้ามา มันเป็นเรื่องที่ให้น่ากำหนดมาก น่าค้นคว้ามาก เรื่องใจนี้พิสูจน์ได้ด้วยตัวเอง ทุกคนมีสิทธิ์พิสูจน์ได้เพราะทุกคนมีหัวใจ ทุกคนมีใจที่มันพุ่งชานตลอดไป ทุกคนต้องทำใจของตัวเองได้ นั่นนะ หัวใจที่มีอยู่ในร่างกายของเราประเสริฐที่สุด

สมบัติที่มีค่าคือหัวใจของเรา ถ้าเราทำใจของเราสงบขึ้นมาได้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสธรรมตรงที่ว่ามีสัมมาสมาธิแล้วยกขึ้นวิปัสสนา มีมรรคอรุณัจจัง คือมีปัญญาตัวนี้ ปัญญาตัวนี้ ลัทธิต่างๆ ศาสนาต่างๆ ไม่มี “สุกัทัทะ เชออย่าถามให้มากไปเลย ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

มรรคคือมรรค คืออาการของใจ สัมมาสมาธิเป็นมรรคตัวหนึ่ง มรรค ๘ ความคำริชอบ ความเพียรชอบ งานชอบ ความชอบ ชอบขึ้นมาจากการยกขึ้นวิปัสสนาจากใจดวงนี้ จากมรรคที่เกิดขึ้นจากใจดวงนี้ ศาสนาไหนมีมรรค ศาสนานั้นมีผล ถ้ามรรคที่เกิดขึ้นมาจากใจ ความเร็วที่มันพุ่งเร็วขนาดไหน เราควบคุมมันได้ แล้วเราพลิกขึ้นมาเป็นวิปัสสนา เป็นการใช้ปัญญาใคร่ครวญ แล้วพลังงานนั้นเสริมปัญญาให้มันคมกล้า ความคมกล้าของปัญญาชำระกิเลสด้วยสัมมาสมาธินั้น

มรรค อริยมรรครวมตัวเป็นมรรคสามัคคี เป็นธรรมาวุธ สามารถชำระกิเลสขาดออกไปจากใจ นี่เป็นการพิสูจน์ศาสนาจากใจของตัวเอง แล้วจะเชื่อมั่นในศาสนามาก เป็นปัจจัยตั้ง รู้จำเพาะตน ตนนี้จะองอาจกล้าหาญกับความคิดของเรา เราจะไม่มีความลังเลสงสัยว่าตายแล้วจะไปเกิดที่ไหน พรุ่งนี้จะมีอะไรเกิดขึ้น มันจะไม่มีสิ่งนั้นมากวนใจอีกเลย ใจจะมีความสุขมาก นี่คือหลักของศาสนา แล้วมันมีความจำเป็นสำหรับใจทุกๆ ดวง เพราะใจทุกๆ ดวงนั้นอยู่ในอำนาจของกิเลส มันควบคุมหมดเลย แล้วถ้ามันเปิดขึ้นมาได้ ใจดวงนี้จะประเสริฐที่สุด ประเสริฐจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นรู้ตามความเป็นจริง แล้วขณะพญามาร พญามารไม่มีอำนาจในใจดวงนั้น ปล่อยใจดวงนั้นเป็นอิสระ นั่นจะเป็นความสุขจากใจดวงนั้น จากหลักของศาสนาที่ศาสนามีคุณค่าไม่มีคุณค่าตรงนี้ไง

เราจะมองสบประมาทศาสนาที่แรกว่ามันจะเป็นไปได้อย่างไร มันไม่น่าจะเป็นไป คนเราทำไมต้องไปเชื่อ ครูบาอาจารย์เชื่อ เชื่อสิ่งที่ไม่น่าเชื่อ แต่เวลาเราทำขึ้นไป เราจะเชื่อตัวเอง เพราะเราเห็นขึ้นมาในหัวใจของเราเอง แล้วเราชำระกิเลสของเราเอง เราจะศรัทธาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก ศรัทธาว่าสิ่งนี้รู้ได้อย่างไร ใจที่มันมีคอบอดมันเปิดขึ้นมาได้อย่างไร ถ้าเปิดขึ้นมาได้ ศาสนาก็มีความสำคัญขึ้นมา

จากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นกราบไหว้พระพุทธเจ้าโดยความเป็นจริง โดยความบริสุทธิ์ใจ โดยความซึ้งใจจากใจดวงนั้น ใจดวงนั้นจะมีความสุขมาก นี่คือการพิสูจน์ศาสนาจริงหรือไม่จริง ใจเอวัง